

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

G. Rozum,
postgraduate student of the Interregional Academy of Personnel Management

CONCEPTUAL APPROACHES FOR THE FORMATION OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION INNOVATIVE DEVELOPMENT OF REGIONS

У статті досліджено концептуальні підходи щодо формування механізмів державного управління інноваційного розвитку регіонів. Визначено основні механізми сприяння розвитку регіонального інноваційного потенціалу, які реалізуються органами державної влади та місцевого самоврядування.

The article deals with conceptual approaches to the formation of mechanisms of state management of innovation development of regions. The main mechanisms of promoting the development of regional innovative potential, which are implemented by state authorities and local self-government bodies are determined.

Ключові слова: державне управління, інновація, інноваційний розвиток, механізм, регіон.
Key words: public administration, innovation, innovation development, mechanism, region.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зміст концепцій та програм інноваційного розвитку регіонів, діяльність органів державного управління, а також рівень розвитку об'єктів інноваційної інфраструктури мають величезний вплив на процес формування та розвитку регіональної інноваційної політики.

З урахуванням даних концептуальних підходів формується механізм соціально-економічного розвитку регіону на базі інновацій та активізації інноваційною діяльністю. В цьому процесі, перш за все, формуються умови для організації ефективної взаємодії "науки-влади-виробництва". При цьому чільна роль належить державним органам управління, оскільки від змісту і напрямів політики регіональної влади залежить процес, якість і етапи формування інноваційного потенціалу.

Ефективна, доцільна і збалансована політика регіональної влади у сфері інноваційної діяльності виступає основним фактором на шляху сталого розвитку інноваційного розвитку регіону.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження проблем формування інноваційної моделі розвитку регіонів зробили відомі вітчизняні вчені такі, як О.І. Васильєва, В.Є. Воротін, Т.М. Безверхнюк, М.В. Гаман, Л.І. Федулова та інші науковці. Проте можна стверджувати, що проблема концептуальних підходів щодо формування механізмів державного управління інноваційного розвитку регіонів потребує подальших досліджень.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження концептуальних підходів щодо формування механізмів державного управління інноваційного розвитку регіонів та визначення основних механізмів сприяння розвитку регіонального інноваційного

потенціалу, які реалізуються органами державної влади та місцевого самоврядування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Досвід показує, що в промислово-розвинених країнах це питання вирішується шляхом залучення експертних груп і формування умов для їх взаємодії з регіональними органами влади. Діяльність експертні групи спрямована на розробку інноваційних цілей і пріоритетів економіки регіону.

Експертними групами формується пакет ефективних інноваційних проектів, проводиться їх експертиза. Після висновку експертів дані інноваційні проекти будуть включені в програму (стратегію) інноваційного розвитку регіону. Наступним етапом є процес розробки стратегії та концепції інноваційної діяльності в регіоні.

Результатами цих заходів виступають формування і розвиток інноваційної інфраструктури регіону, які сприяють підвищенню інноваційної активності суб'єктів господарювання в економіці регіону. Крім того, відіграють важливу роль в розробці нормативно-правової бази інноваційної системи регіону, яка в подальшому може використовуватися для регулювання інноваційної діяльності в регіоні. Внаслідок чого, стимулюється процес створення територіальних зон, зокрема вільних економічних зон.

Активізація інноваційної діяльності вітчизняних та зарубіжних компаній реалізується шляхом надання їм статусу учасника (партнера) вільної економічної зони, який забезпечує податкові, митні та ін. пільги.

У сучасних умовах в міжнародній та вітчизняній практиці, крім традиційних методів стали використовуватися і методи управління, що швидко розвиваються (корпоративний підхід) і особливі методи управління економіки регіону.

В Україні ці методи поки розвиваються лише теоретично, в той час, як в зарубіжних країнах вони широко

застосовуються на практиці. Однак важливо зазначити, що на цьому етапі представників регіональної влади найбільше хвилюють питання економії витрат, підвищення ефективності господарської діяльності, врахування запитів покупців, а також критерії зовнішньої кон'юнктури.

Для реалізації даних цілей, значну роль відіграв значний суспільний контроль. Виходячи з цього, нині найбільше використовуються методи колективного прийняття управлінських рішень в сфері інноваційної діяльності [2]. Іншими словами величезна увага приділяється груповій роботі.

Це свідчить про те, що в даний час більшість методів і прийомів державного управління інноваційним розвитком регіонів поетапно застосовуються на практиці управління регіональною економікою. Цей процес реалізується шляхом попереднього доказу результативності цих методів і прийомів в приватному секторі. Однак слід підкреслити, що застосування даних методів в державному секторі потребує проробленої та необхідної адаптації.

Зокрема до сучасних механізмів державного управління інноваційного розвитку регіонів України відносяться:

1. На відміну від використовуваного в колишній радянській економіці "централізоване планування" нині в діяльності господарюючих суб'єктів застосовується стратегічне управління як метод управління органів державної влади в умовах ринку та інноваційної економіки. Застосування цього методу, перш за все, обумовлено тим, що на процес реалізації стратегії інноваційного розвитку регіонів впливають: нестійкість середовища регіону (політичне недосконалість, нестійкість нормативно-правових актів, проблеми конкуренції, нестабільність розвитку підприємницької структури тощо). Крім того, на цей процес значний вплив роблять зміни, що відбуваються в регіональній економічній системі, які викликані стрімкими темпами НТП та інтернаціоналізації господарського життя. Незважаючи на те, що в економіці країни накопичено значний досвід державного управління в стратегічному плані, його застосування з урахуванням інноваційного розвитку регіонів відбувається дуже повільно. Це, перш за все, пов'язано з тим, що в колишній радянській економіці державне управління було направлено в основному на прийняття та реалізацію партійних рішень. Іншими словами, в ті часи головні державні функції такі, як цілепокладання, прийняття управлінських рішень, розробки планів, прогнозів та програм розвитку регіонів були покладені на партійні органи.

Тому діюча в ті часи "вертикаль" системи органів державної влади була націлена на здійснення певних цілей розвитку регіону, що виступає важливим етапом стратегічного управління. В умовах ринкової економіки світовий досвід стратегічного менеджменту, виходячи з відмінних рис розвитку національної економіки України та її регіонів, поки що повною мірою не застосовується в країні [5].

У сучасних умовах стратегічне управління регіональної економіки розглядається як поетапний процес, що включає в себе:

- формування довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку регіону;
- визначення цілей стратегічного розвитку регіону;
- реалізацію цілей стратегічного розвитку регіону з урахуванням раціонального використання наявних ресурсів.

У такому контексті постійно повинні уточнятися виявлені стратегічні орієнтири і цілі регіону з урахуванням застосування показників оцінки інноваційного розвитку регіону. Основна мета стратегічного управління регіоном спрямована на необхідність врахування взаємозв'язку факторів середовища при розробці стратегічних цілей розвитку ре-

гіону. Як інструменти досягнення намічених цілей виступають розроблені стратегії регіонального інноваційного розвитку.

Таким чином, основна мета формування інноваційного потенціалу регіону полягає в забезпеченні сталого економічного зростання та диверсифікації економіки завдяки зростанню конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів, ВНЗ, НДІ та підприємств.

Активізація інноваційної діяльності в економіці регіону сприяє зростанню конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів шляхом реалізації можливості результативного, ефективного взаємодії всіх елементів даної системи.

В якості основних цілей розвитку інноваційного потенціалу регіональної економіки в контексті реалізації встановленої мети виступають:

1. Розробка планів-заходів для ефективного розвитку суб'єктів господарської діяльності в сфері інновацій, в тому числі ліквідація "слабких місць" і обмежень, оскільки вони сприяють зменшенню їх конкурентоспроможності.

2. Розробка ефективної системи підтримки інноваційних проектів, які забезпечують конкурентні переваги в порівнянні з іншими. Для досягнення даної мети повинні визначатися перспективні напрями регіонального розвитку, за рахунок планування та координації заходів, зокрема:

- регіональна політика в сфері інновацій та технологій;
- інструменти розвитку підприємницьких структур;
- регіональна інвестиційна політика;
- регіональна освітня політика;
- експортна політика;
- розвиток регіональної інфраструктури;
- розвиток інших галузей і сфер економіки.

3. Розробка та реалізація регіональної кластерної політики на базі чіткої методологічної, інформаційної та освітньої підтримки.

При цьому повинна забезпечуватися координація діяльності державних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, асоціації підприємців по провадженню інноваційної стратегії регіону.

На наш погляд, основними механізмами сприяння розвитку регіонального інноваційного потенціалу, які реалізуються органами державної влади та місцевого самоврядування, повинні бути:

1. Інституціональний розвиток. Він передбачає необхідність формування організації, основна діяльність якої повинна бути спрямована на координацію стратегічного розвитку інноваційної діяльності в регіоні, виявлення напрямів і перспектив взаємодії між суб'єктами інноваційної діяльності.

2. Розвиток механізмів підтримки інноваційних проектів. Тут мається на увазі вироблення і розвиток механізмів підтримки проектів і напрямів, що сприяють результативному партнерству в інноваційному процесі.

3. Формування умов для розвитку інноваційного потенціалу регіону, що складаються з:

- формування інфраструктури інноваційної діяльності;
- надання пільг в контексті для розвитку інноваційної діяльності господарюючих суб'єктів;
- забезпечення взаємодії між вузами і бізнес-структурами;
- запобігання бар'єрів адміністративного характеру.

Слід зазначити, що виходячи з особливостей поділу повноважень, процес формування і ефективного використання інноваційного потенціалу регіону повинен реалізуватися органами державної влади на всіх рівнях.

З метою забезпечення ефективності регіональної інноваційної політики необхідна підтримка органів державно-

го управління, органів місцевого самоврядування та бізнес-асоціацій з таких елементів: інформаційно-аналітична, освітня, методична, консультаційна тощо [1].

Нині в країні відбувається формування інноваційних систем. Цей процес полягає в:

- а) розвитку інфраструктури інновацій;
- б) формуванні інноваційної практики суб'єктів економічної діяльності.

Аналізуючи концепції і програми регіонального розвитку, можна виділити такі загальні пропозиції:

1. Формування інфраструктури інноваційної діяльності в регіонах вимагає створення інноваційних центрів, технопарків, бізнес-інкубаторів тощо.

2. Підготовка та перепідготовка кадрів для інноваційної економіки, тобто процес формування регіонального інноваційного розвитку повинен забезпечуватися висококваліфікованими кадрами в сфері інновації. Тут мається на увазі формування фахівців нового покоління, здатних активізувати інноваційну діяльність в регіоні.

3. Рекламно-інформаційне забезпечення інноваційної діяльності: створення порталів, баз даних, випуск монографій, проведення конференцій і телевізійних програм [4]. Важливим напрямком у формуванні законодавчої бази для розвитку інноваційної діяльності є: розвиток інструментів венчурного фінансування, створення венчурних фондів. Але важливо зазначити, що ці напрями сприяння розвитку інноваційної діяльності в даний час не містяться у всіх стратегіях розвитку інноваційної діяльності.

На нашу думку, для формування і розвитку інноваційного потенціалу регіонів слід:

1. Сприяти інноваційному розвитку і модернізації підприємств. Створення умов для технологічного розвитку та модернізації підприємств, у тому числі оновлення парку обладнання:

- взаємодія з інститутами розвитку;
- залучення інвестицій;
- організація лізингу обладнання;
- організація менеджменту системи сертифікації.

2. Стимулювання інноваційної активності підприємств та організацій:

- збільшення державних витрат на НДДКР;
- участь у виставках;
- проведення конференцій, семінарів, круглих столів.

3. Розвиток інноваційної інфраструктури в регіоні:

- формування розвитку інфраструктурного середовища вільних економічних зон;
- організація технологічного парку;
- створення бізнес-інкубаторів.

4. Підготовка та перепідготовка кадрів для інноваційної економіки — збереження і відтворення кадрового потенціалу інноваційних організацій:

- збільшення видатків або залучення інвестицій на підготовку і перепідготовку кадрів, підвищення кваліфікації.
- оновлення навчальної бази вищих навчальних закладів;

5. Сприяння розвитку інтеграції між наукою-освітою-виробництвом. Розробка механізму комерціалізації інноваційних розробок.

6. Формування необхідних умов і налагодження відносин між суб'єктами регіональної інноваційної системи:

- формування "технологічних платформ";
- активна участь у прикордонних проектах;
- підтримка молодих дослідників.

7. Формування попиту на інноваційні товари і послуги, розширення ринкових сегментів і сприяння експорту інноваційної продукції.

8. Захист прав інтелектуальної власності. Сприяння розвитку інститутів захисту інтелектуальної власності та формування ринку продуктів і послуг в сфері інтелектуальної власності:

- забезпечення правової охорони інтелектуальної діяльності;
- підготовка і перепідготовка кадрів, підвищення їх кваліфікації в сфері інновації;
- розробка технологічного порталу "Результати інтелектуальної діяльності регіону".

ВИСНОВКИ

На нашу думку, всі перераховані вище заходи можуть сприяти ефективному розвитку інноваційної діяльності в регіонах, що виступає необхідним елементом стратегії соціально-економічного розвитку регіонів в цілому. Ці заходи націлені на підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки та перетворення регіону в центр інновацій високого рівня.

Все вищевикладене складає основу щодо формування інноваційної активності регіону, визначення механізму інноваційного розвитку регіону та виявлення основних напрямів інноваційної діяльності регіону.

Література:

1. Безверхнюк Т.М. Ресурсне забезпечення регіонального управління: теоретико-методологічні засади: монографія / Т.М. Безверхнюк. — Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. — 318 с.

2. Васильєва О.І. Регіональне управління в умовах реформування владних відносин: монографія / О.І. Васильєва. — Донецьк: Юго-Восток, 2009. — 436 с.

3. Воротін В. Є. Модифікація механізму державного управління соціально-економічним розвитком регіонів України / В. Є. Воротін // Стратегічні пріоритети. — 2010. — № 1/2 (14/15). — С. 5—10.

4. Гаман М.В. Сучасні принципи та підходи до управління інноваційним розвитком регіону / М.В. Гаман // Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне видання]. — Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=397>

5. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. д-ра економ. наук, проф. Л. І. Федулової. — К.: Основа, 2005. — 522 с.

References:

1. Bezvernjuk, T. M. (2009), Resursne zabezpechennia rehional'noho upravlinnia: teoretyko-metodolohichni zasady [Resource support of regional management: theoretical and methodological principles], Odessa, Ukraine.

2. Vasiliev, O.I. (2009), Rehional'ne upravlinnia v umovakh reformuvannia vladnykh vidnosyn [Regional administration in the conditions of the reform of power relations], South-East, Donetsk, Ukraine.

3. Vorotin, V. E. (2010), "Modification of the mechanism of state management of socio-economic development of the regions of Ukraine", Strategic priorities, vol. 1/2 (14/15), pp. 5—10.

4. Hamann, M.V. (2012), Modern principles and approaches to management of innovative development of the region. Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=397>

5. Fedulova, L. I. (2005), Innovatsijnyj rozvytok ekonomiky: model', systema upravlinnia, derzhavna polityka [Innovative economic development: model, management system, state policy], Kiev, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2017 р.